

Любов Маховська

СТРУКТУРНО – МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОНОКАРПІЧНОГО ПАГОНА *LEUCANTHEMUM VULGARE* LAM. (ASTERACEAE)

Аналіз метамерної будови монокарпичних пагонів має досить важливе значення для пізнання структури і закономірностей морфогенезу життєвих форм трав'яних багаторічників. Це обумовлено тим, що монокарпичні пагони є основними морфофункціональними структурами, які послідовно змінюються в онтогенезі рослини і система яких утворює життєву форму більшості трав'яних багаторічників помірних широт. Від особливостей їх метамерної будови суттєво залежить архітектура життєвої форми та специфіка її морфогенезу [2, с.46].

Об'єктом дослідження було обрано представника родини Asteraceae - *Leucanthemum vulgare* Lam., яка належить до триби Anthemideae Cass. і підтриби Anthemidinae O. Hoffm [3, с204]. Зростає на сухих луках, уліссях, схилах, галявинах, уздовж доріг по всій Україні. Вивчення структурно-морфологічних особливостей монокарпичного пагона проводилось безпосередньо в умовах природного зростання виду на основі власних польових зборів і спостережень. За принципом рандомізації в одному з різнотравно-злакових угруповань на території Івано-Франківської обл. (с. Микуличин Надвірнянського р-ну) було відібрано 25 генеративних пагонів цього виду, в кожного з яких визначали кількість метамерів базальної, префлоральної і флоральної зон, встановлювали вид пагона. Крім того, вимірювали основні параметри метамерів (довжину міжвузля, довжину і ширину пластинки листка). Біометричні дані вибірки пагонів опрацьовувалися математично за методикою позонального моделювання будови монокарпичного пагона трав'яних багаторічників [1, с 49].

Довжина
міжвузля
(в % від
міжвузля
максимальної
довжини)

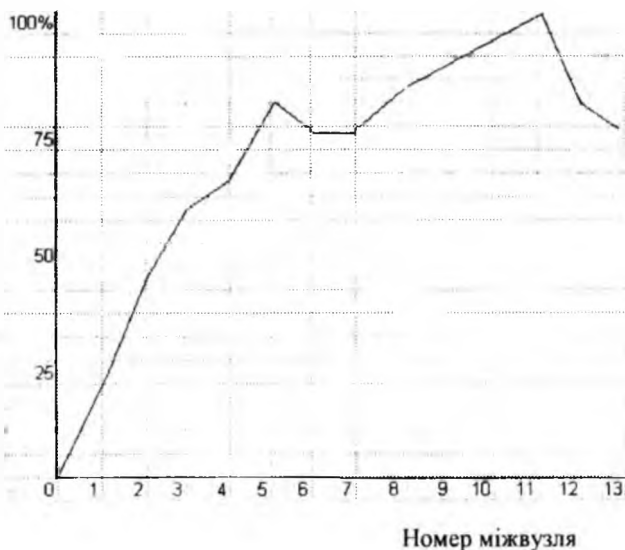

Рисунок 1. Зміна довжини міжвузлів префлоральної зони монокарпичного пагона *Leucanthemum vulgare* Lam. (Asteraceae)

Основним елементом пагонової структури *Leucanthemum vulgare* Lam. є ортотропний дициклічний напіврозетковий пагін. У ньому виділяють три структурно-функціональні зони - базальну, префлоральну і флоральну, відмінні за характером морфогенезу, умовами розвитку та морфологією їх елементів.

Базальна зона невелика, представлена кількома метамерами, довжина міжвузлів варіює від 0,2 до 0,8 см. У ділянці кореневої шийки закладаються бруньки, з яких розвиваються пагони. Відрізки коренів, на яких є бруньки, дають початок новим рослинам. Прикореневі листки довгочерешкові. Зимують рослини у вигляді розетки, що сформувалася восени.

Префлоральна зона найбільш розвинена і відображає всю структуру монокарпічного пагона. Утворена 9 - 18 міжвузлями, несе прості, довгасті, по краю зарубчасто-зубчасті листки середньої формації. Довжина пластинки листка коливається від 3,4 см до 9,5 см, ширина - 0,7-1,6 см. Спостерігається зменшення параметрів пластинки верхівкових листків. Середнє арифметичне значення кількості метамерів дорівнює 13,1 см, то можлива модель осі даної зони міститиме 13 метамерів. Довжина міжвузля префлоральної зони різна. Зміна довжини міжвузля пагона зображена на рис.1

Із графічного зображення довжини міжвузлів видно, що максимум припадає на 11 міжвузля зони. Крива довжини міжвузлів ортотропного монокарпічного пагона в цілому є одновершинною і відображає загальну закономірність зміни цієї ознаки вздовж пагона, характерної для багатьох видів різних життєвих форм [2].

Флоральна зона монокарпічного пагона *Leucanthemum vulgare lam.* найчастіше представлена одним кошиком, рідше двома. Кошки великі - 3-5 см у діаметрі. Внутрішні листочки обгортки з широким краєм. Язичкові квітки білі, грубчасті - жовті. Сім'янка без чубка. Цвіте у травні - серпні. Після цвітіння насіння дозріває протягом 12 днів. Крім насіннєвого, спостерігається і вегетативне розмноження.

1. Козій Б.Г., Берко Й.М. Методика по зонального моделювання будови монокарпічного пагона трав'яних багаторічників // Укр. Ботан. Журнал - 1989. -46, №2. - С. 93-97.
2. Серебряков И.Г. Морфология вегетативных органов высших растений. - М.: "Сов. наука", 1952. - 391 с.
3. Флора УРСР. - К.: вид-во АН УРСР, 1962. - 11. - С.201.

Liubov Mahovska

THE STRUCTURAL AND MORPHOLOGICAL PECULIARS OF MONOCARPIAN SHOOT OF LEUCANTHEMUM VULGARE LAM. (ASTERACEAE)

The results of the investigation of the structural-morphological peculiarities of the monocarpic sprout *Leucanthemum vulgare lam.* (Asteraceae) are given in the article.

The main element of the sprout structure *Leucanthemum vulgare Lam.* is orthotropic dicyclic half-rossette shoot.

The model curve of the length of internodes is graphically depicted. This curve is in general one-top.